

Paavo Syrjö

20.10.2020

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Rakennusteollisuus RT:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Rakennetun ympäristö ja sen luomat mahdollisuudet ovat sekä Suomen kilpailukyvyyn että alueellisen elinvoiman kannalta kriittisessä asemassa. Rakennettu ympäristö ja sen kunnossapito työllistävät joka viidennen työllisen suomalaisen eli puoli miljoonaa ihmistä. Koti-markkina- ja työvoimavaltaisella kiinteistö- ja rakentamisalalla tehty elvytys säteilee laajasti koko Suomeen.

Samalla kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää parempia kannustimia rakennetun ympäristön uudistamiseen, energiatehokkuuden parantamiseen sekä digitaalisten innovaatioiden vauhdittamiseen. Rakennusteollisuus RT pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2021 kiinnitetään tarpeeksi huomiota alueellisten kasvumahdollisuuksien turvaamiseen. Suomi tarvitsee ilmaston kannalta kestäviä elvytyspäästöksiä ja järkeviä investointeja.

Kuntien investoinnit on turvattava

Rakennusteollisuus RT näkee tärkeänä, että talousarvioesitykseen tuotiin ”kuntapaketti”, jolla pyritään tukemaan koronaviruksesta kärsivää kuntataloutta. Hallituksen kuntapaketti ei kuitenkaan poista riskiä kuntien investointitason voimakkaasta tippumisesta, kun suuri osa menoista kuuluu koronan aiheuttamiin sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin.

Vuonna 2019 kuntien osuus koko rakentamisen 36 miljardin euron potista oli seitsemän miljardia euroa. Maassamme rakennettavasta infrastruktuurista kunnat rakennuttavat lähes puolet. Kuntien kyky pitää kiinni investointi- ja korjaussuunnitelmistaan on rakennustoimialan lisäksi alueellisen toimeliaisuuden elinehto.

Rakennusteollisuus RT on esittänyt, että Suomen kestävä kasvun ohjelmaan sisällytetään erityinen kuntapaketti, jolla varmistetaan kuntien mahdollisuudet pitää kiinni investointi- ja korjausohjelmistaan. Tällä varmistetaan kuntien mahdollisuudet kasvaa ja huolehtia omaisuudestaan. Yhdistämällä elvytyspaketti kuntien jo suunniteltuihin investointeihin ja korjauksiin, voidaan vipuvaikutuksen avulla saavuttaa kuntataloutta miljardiluokalla vauhdittava kokonaisuus

Esimerkiksi 200 miljoonan euron investointituella ja 20 prosentin tukiosuudella saataisiin kaupungeissa ja kunnissa käyntiin miljardin euron investoinnit. Tällaisella kuntien

tukipaketilla olisi ratkaiseva merkitys alueellisen toimeliaisuuden ylläpitäjänä. Toteutettavat investoinnit ja perusparannushankkeet, jotka tukevat niin kansallisia kuin EU:n asettamia tavoitteita, varmistavat osaltaan myös kuntien vakaan verotuoton sekä ehkäisevät työttömyydestä ja syrjäytymisestä aiheutuvien menojen kasvua.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii panostuksia korjausrakentamiseen

Rakennuksissa käytetään lähes 40 prosenttia kaikesta Suomessa kulutettavasta energiasta ja ne aiheuttavat yli 30 prosenttia päästöistä. Liikenne mukaan lukien rakennetun ympäristön osuus energiankäytöstä on 60 prosenttia ja päästöistä 55 prosenttia. Kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä panostaa rakennetun ympäristön uudistamiseen ja kehittämiseen.

Suurin päästövähennyspotentiaali on olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisessa ja lämmitysmuotojen uudistamisessa. Hyvin suunnitellut korjaukset parantavat myös rakennusten terveellisyyttä, turvallisuutta ja käytettävyyttä sekä pidentävät kiinteistöjen käyttöikää. Myös liikenteen sujuvoittaminen, liikennepalvelujen kehittäminen ja siirtäminen raiteille vähentää tehokkaasti päästöjä.

Rakennusteollisuus RT kannattaa talousarvioesityksen korjaustoimintaan kohdistuvia määrärahoja. Lisäksi esitämme, että ARA:n perusparannuslainoihin liittyviä takausehtoja on uudistettava, jotta suunnitellut korjausinvestoinnit saataisiin toteutettua ajallaan.

Rakentamisen rahoituksella turvataan riittävä asuntotuotanto

VTT:n selvitys Suomen asuntotuotantotarpeesta vuosille 2020–2040 julkistettiin kesäkuussa 2020. Suurten kaupunkien asuntotarve kasvaa edelleen vuotuisen asuntojen lisärakentamistarpeen olevan 30 000–35 000 asuntoa vuosittain. Tästä tarpeesta yksin Helsingin seutukunnan osuus olisi melkein puolet. Uusien asuntojen tarve keskittyy suurimmille kaupunkiseuduille.

Koronakriisi tulee rakentamiseen viiveellä ja siten vähentämään asuntojen tarjontaa, muttei niiden kysyntää. Vuonna 2021 arvioidaan asuntotuotannon laskevan merkittävästi. Rakennusteollisuus RT:n asuntotuotantokyselyyn perusteella arvio ensi vuoden asuntoaloituksista on peräti 25 prosenttia alhaisempi kuluvaan vuoteen verrattuna. Vapaarahoitteinen asuntotuotanto vähenee tulevana vuosina merkittävästi osin koronakriisin ja osin rahoitusongelmien vuoksi.

Jäsenyrityksiltä saamiemme tietojen mukaan RS-rahoitustilanne on merkittävästi kiristynyt ja osa pankeista ei myönnä tällä hetkellä lainkaan RS-rahoitusta asuntohankkeiden käynnistämiseen. Rakennusliikkeillä on tällä hetkellä rakentamisvalmiudessa olevia hankkeita odottamassa pankkien rahoituspäätöstä, joita ilman RS-rahoitusta ei voida käynnistää.

Asuntotuotantotarpeen kannalta vapaarahoitteisen asuntotuotannon turvaaminen on tärkeää. Rakennusteollisuus RT:n mielestä on pikaisesti päätettävä valtion täytetäkauksesta RS-rahoituksen tueksi. Nyt tarvitaan kiireellisesti myös muita tehokkaita toimia asuntotuotannon tukemiseksi esimerkiksi valmistelemalla yhteistyössä alan järjestöjen kanssa toimiva uusi välimalli asuntotuotannon riittävyyden varmistamiseksi. Edellisen talouskriisin yhteydessä vuosina 2009–2010 toteutettiin välimallilla peräti 7 600 asuntoa nopealla aikataululla.

ARA-tuotanto täydentää vapaarahoitteista tuotantoa ja sillä on tärkeä rooli kohtuuhintaisen asuntojen tarjonnan sekä erityisryhmien, kuten opiskelijoiden, asumisen kannalta.

Rakennusteollisuus RT pitää erinomaisena korkotukivaltuuksien lisäystä ARA-tuotantoon. Korkotukiavaltuuksien riittävyyttä 1,8 mrd. euroa tulee kuitenkin vuoden 2021 seurata ja tarvittaessa korottaa valtuutta.

Kannatamme myös esitettyjä käynnistysavustuksia – käynnistysavustukset ovat toimijoiden kannalta todellinen taloudellinen tuki. Käynnistysavustuksia tulee kohdentaa myös erityisryhmille ja asumisoikeustuotantoon. Esityksen mukaan MAL-alueiden ulkopuolelle aiemmin päätettyä käynnistysavustusta muutetaan siten, että 1000e/asunto poistuu. Emme pidä järkevänä muuttaa käynnistysavustuksia koska päätösten tulee olla pitkäjänteisiä.

Toimiva infrastruktuuri on hyvinvoivan elinkeinoelämän edellytys

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan ehdotetaan yhteensä 3,5 mrd. euroa määrärahaa, joka on saman verran kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa.

Rakennusteollisuus RT ja INFRA pitävät tärkeänä, että liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan määrärahat pysyvät vähintään samalla tasolla kuin edellisenä vuotena.

Väyläverkon oikeisiin kohteisiin suunnatuilla ja oikeaan aikaan ajoitetuilla yllä- ja kunnossapitotoimilla sekä talouskasvua vivuttavilla investoinneilla vauhditetaan Suomen kestävän kasvun ohjelmassa peräänkuulutettua vihreää siirtymää, tuetaan talouden rakennemuutosta, turvataan Suomen kansainvälistä kilpailukykyä sekä vahvistetaan kestävästä infrastruktuurista ja digitalisaatiosta. Lisäksi väyläverkkoon kohdistetut yllä- ja kunnossapitotoimet tukevat työllisyyttä ja esimerkiksi joukkoliikenteen kehittämisen mukanaan tuomien lisääntyvien liikkumismahdollisuuksien myötä osaltaan myös tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta.

Isot liikennehankkeet on saatava eteenpäin

Talousarvioesityksessään ja osana Suomen kestävän kasvun ohjelmaa hallituksen tulee sitoutua nopeasti käynnistettäviin elvytyshankkeisiin, mutta myös vahvistaa sitoumustaan suurten ratahankkeiden toteuttamiseen välittömästi niitä koskevien suunnitelmien valmistuttua. Sitovat päätökset rohkaisevat myös yrityksiä ja kuntia investoimaan.

Kansallisesti tärkeitä ratahankkeita ovat tunnin junien rakentaminen Helsingistä Turkuun ja lentoaseman kautta Tampereelle, kaksoisraiteiden rakentaminen Helsingistä aina Ouluun saakka sekä itäisten raideyhteyksien parantaminen.

Perusväylänpito

Perusväylänpitoon osoitetut määrärahat putoavat vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna vajaat 60 miljoonaa euroa.

Liikenneverkon ja etenkin kuljetusketjun toimivuuden kannalta perusväylänpidon määräraha ja sillä toteutettavat toimet ovat keskeisiä. Perusväylänpidon määrärahalla poistetaan

väyläverkolla olevia pullonkauloja sekä varmistetaan päivittäinen liikkuvuus mm. talvella lumenpoiston ja liukkaudentorjunnan sekä kesällä päällystämistoimenpiteiden avulla.

Tärkeää olisi, että perusväylänpidon määrärahasoksi asetettaisiin 1,4 mrd.€, joka valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (VLJS) on asetettu tavoitteeksi. Tämä olisi äärimmäisen tärkeää elinkeinoelämän näkökulmasta ja kuljetusketjun toimivuuden kannalta.

Rakennusteollisuus RT painottaa, että perusväylänpidon määrärahaan tehtävänä, esimerkiksi määräaikaisena vuosille 2021–2023 suunnattuna korotuksena, saadaan konkreettisia ja välittömiä positiivisia vaikutuksia työllisyyteen ja vientiteollisuuden kilpailukyvyn paranemiseen koronapandemian runtelemassa taloustilanteessa.

Väyläverkon kehittäminen

Väyläverkon kehittämiseen osoitetut määrärahat kasvavat vajaat 71 miljoonaa euroa vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Tämä on positiivinen asia.

Huolestuttavaa sen sijaan on, että väyläverkon kehittämisen määrärahaso kuitenkin käytännössä romahtaa vuosina 2021–2032. Kehittämismäärärahojen romahtaminen näkyy etenkin maantieverkolla. VLJS:n suunnitelmaversiossa todetaan: *Toteuttamatta jää mm. elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta merkittäviä parantamiskohteita, akuutissa korjaustarpeessa olevia isoja siltoja sekä paljon muita pieniä kustannustehokkaita toimenpiteitä.*

Näin ei voi olla. Väyläverkon kehittämiseen on kyettävä osoittamaan riittävä rahoitus myös jatkossa. Itse asiassa liikennepolitiikkaa peranneet parlamentaariset työryhmät ovat linjanneet, että väyläverkon kehittämisen määrärahaso tulisi nostaa noin yhteen miljardiin euroon vuodessa.

Rakennusteollisuus RT haluaa erityisesti painottaa, että myös keskeisiin väyläverkoston kehittämishankkeisiin on löydettävä rahoitus - joko kehyksestä tai sen ulkopuolelta. Väyläinvestoinnit ovat aitoja tulevaisuushankkeita, jotka saavat liikkeelle investointikustannuksiinsa nähden moninkertaiset yksityiset investoinnit tukien kansantaloutta, parantaen yhteiskunnan toimivuutta ja Suomen kansainvälistä kilpailuasemaa.

Elinkeinoelämän kannalta väyläverkon, etenkin pääväyläverkon ja erityisesti maantieverkon, kehittämiseen kaavailtu määrärahaso on kipupiste.

Paavo Syrjö
varatoimitusjohtaja, Rakennusteollisuus RT ry